

MERIDIAN
Ioana Gafton: Peregrinaj spiritual

Peregrinaj spiritual¹de **Ioana GAFTON**

Motto:

„Wie begrüßt'ich so oft mit Staunen die Fluten
des Rheinstorms, / Wenn ich, reisend nach
meinem Geschäft, ihm wieder mich nachte! /
Immer scheien er mir groß und erhob mir Sinn
und Gemüte”

Goethe²

Résumé: *L'auteur a essayé de présenter non seulement quelques images et impressions, mais surtout les étapes d'un voyage. Un voyage qui, en ayant son point de départ dans un monde et le point d'arrivée dans un autre, après le moment où le cercle s'est fermé, a réussi à forger une nouvelle personnalité de l'auteur. Les montagnes, le ciel, l'eau et la terre ne représentent qu'un cadre pour les hommes. En regardant ces cadres, nous avons vu une civilisation bâtie par des hommes qui nous ressemblent; les lignes qui suivent en témoignent.*

(Konstanz; Boden; Münster; Mainau)

Poarta. De fiecare dată când se întorc din acea lume, cunoscătorii Occidentului ne asigură că aceasta începe după ce treci de Viena, că între Oradea și capitala imperiului este o lume diferită, o zonă de trecere, cu sens unic, de la est la vest. Pentru cel ce pleacă prima dată în Germania, spre exemplu, lucrurile îi apar altfel. Naivul, care nu știe dacă își va mai folosi pașaportul vreodată, se întoarce animat de o dorință, trezită în timpul dublului tranzit prin Ungaria. Inexperimentatul călător de ocazie vrea ca în mica sa lume să poată aduce ceva bun din „cealaltă” lume; el vrea să contribuie activ la niscaiva schimbări, să lupte pentru a nu regreta inutilitatea pașaportului său.

Probabil că așa au gândit și alții, lucru pe care naivul pare a-l ști, în vreme ce scepticul

cunoscător rămîne luminat asupra forței pașaportului său de care are nevoie în micile sale evadări. Deși este o realitate și nu o simplă impresie, rămîne dificil de spus ce uimește pe călătorul care traversează Ungaria. Precum germanicii atât de bine prezentați de Taine în evoluția lor, acest popor căruia pământul pe care-l are de la Dumnezeu îi oferă prea puțin, trăind într-un mediu neprielnic, și-a edificat o civilizație — și pe Sine odată cu aceasta — pe modelul celei Occidentale, fără a suferi crize și complexe de originalitate. Ducînd o luptă inegală de la început a înțeles că oricum rezultatele vor purta amprenta sa. A smuls destinului ceea ce credea cu tărie că i se cuvine și ceea ce însuși destinul avea să-i conceadă la capătul unei teribile lupte. Și reușește; reușește pentru că a înțeles multe

¹ Parțial, publicat în „Convorbiri Literare”, nr. 8, august 1998. Materialul avînd valoarea sa doar integral, am decis publicarea sub această formă. Redacția „Biblos”.

² Goethe, *Hermann și Dorothea*, trad. Oreste, București, 1916, p. 13: „Apele Rinului pururi privitu-le-am plin de uimire, / Cînd, după ce mă'ntorceam dela trebi, mă'ndreptam către dînsul! / Pururi măreț mi-apărea, sentimente înalte'nsuflîndu-mi.”

MERIDIAN

Ioana Gafton: Peregrinaj spiritual
---

lucruri printre care și acela că lupta nu ia sfârșit decît în momentul în care cineva capitulează. Iar destinul nu o face niciodată. Încercînd să-și construiască o țară și o civilizație ca acelea din Occident (căci a avut această voință de a-și construi Occidentul în care voia să intre, extinzîndu-l și nu îngroșîndu-l) acest popor a înțeles că trebuie să facă sacrificii neplătite și plătite. Doar ei știu cît și cum au muncit — pe gratis! —, doar ei știu pentru ce o fac. Se vede că-și respectă munca, aceasta fiind regula de bază, de unde se înțelege că l-au citit pe Camus care credea că „La vraie générosité envers l’avenir consiste à tout donner au présent”.

Oraș turistic, centru universitar, cămin fericit a zeci de mii de oameni, Konstanz este situat într-un spațiu privilegiat din care oamenii au știut să tragă foloase. Prima impresie — încă plină de vag pentru cîteva zile — dar care se întărește apoi este că acest oraș are pudoarea de a-și dezvălui treptat frumusețile, pe care le descoperi în doze rezonabile după plăcuta oboseală a drumetului. Încă din gară te întîmpină o altă civilizație. După ce ai mers cu un tren rapid și silențios, care pornește în viteză, coboară, urcă, schimbă șinele fără a te vesti, dacă vei coborî pe peronul sobru vei remarca ordinea unei lumi diferite de a celei din care provii. Abia peste două-trei zile vei înțelege că biletele de tren se procură de la automate, deșeurile se aruncă în recipiente separate (reciclabile, biodegradabile, resturi etc.), că bagajele de mînă sînt depozitate în casete metalice care aduc profit Deutsche Bahn-ului, abia după cîteva călătorii cu autobuzul vei înțelege rostul fotoliilor comode, de ce toată lumea stă așezată, de ce autobuzul circulă nesmintit conform orarului, de ce ești invitat politicos să-ți cumperi un bilet, de ce înainte de fiecare stație se anunță numele acesteia.

Abia după cîteva zile te vei întreba cum se face că funcționarul german a priceput că ocupi scaunul situat în fața fotoliului în care tocmai te-a invitat politicos să te așezi, pentru ca el să-ți rezolve prompt problemele și nu pentru a ți le pune ori pentru a te amîna.

Și, în timp ce te gîndești la toate acestea, ai șansa de a te plimba nestingherit pe străzile curate, lipsite de praf, noroaie, bălți, gropi și temperamente dezlănțuite. Reținut, spectacolul străzii rămîne captivant și de bună calitate. Se circulă mult cu bicicletele. Familii întregi se înșiră pe drumuri special făcute pentru bicicliști, între trotuarul pietonilor și șoseaua automobileștilor. Dacă vei vedea fanioane la capătul unor tije lungi înseamnă că aparțin unor biciclete pentru copii, ori unui cărucior remorcat la bicicleta părintelui, cărucior destul de încăpător în care copilul își vede liniștit de ale sale, aducîndu-ți aminte de filosofia lui Ștefan Apetrei. Nu trebuie să îmbraci haina mirării dacă vei vedea pe bicicletă ori la volan persoane care — indiferent de sex — depășesc 70-75 de ani. Majoritatea acestora sînt în stare să parcurgă o distanță incomparabil mai mare decît cea pe care ai putea s-o acoperi tu, la 30-40 de ani. Dacă vrei să ieși de pe această arteră, poți face la stînga sau la dreapta, căci este același lucru. Ți se deschide în față o stradă, cu stînga și cu dreapta ei, cu case sau cu blocuri. Fiecare clădire are spațiile ei verzi, toate sînt zugrăvite ieri, din balcoane îți surîd flori viu colorate, pe alocuri poți vedea chiar o grădină a Semiramidei. Plăcuțe metalice te anunță că aici locuiește un dentist la care poți veni oricînd, dincolo un ginecolog poate fi trezit la orice oră, iar în spate este un cîine de care trebuie să te ferești. Cîteva case mai încolo, o femeie în vîrstă, în pantaloni scurți și avînd o bluză pe care mi-aș dori-o, tunde iarba, mîngîind ușor smaraldul cu o mașină portocalie destul de silențioasă.

Treci de acești oameni, de pe plicticoasa și tihnită stradă, pe o alta unde vei întîlni alte case, alți oameni, cu aceleași griji, unii mai bogăți, — căci au pîrîiașe artificiale care se adună într-un lăculeț străjuț de bolovani mari printre care cresc flori, au grădini păzite de pitici blînzi, înalți de-o șchioapă — alții mai săraci, care stau doar în blocuri bine ordonate, cu superbe perdele la geamuri, pe terase avînd doar scaune de plastic și o umbrelă mare de soare, și nu parasolar

MERIDIAN
Ioana Gafton: Peregrinaj spiritual

montat precum ceilalți, și poți ajunge, dacă ai optat la intersecțiile care ți s-au deschis în cale, în zona în care se află terenurile de sport care îți pot stârni mirarea și întrebările lui Dinicu Golescu; dacă te întorci pe aceleași străduțe, înțelegi că nu ținta, nu capătul este important, ci drumul. Drumul pînă la aceste terenuri, după ce ai trecut pe un pod înalt, din lemn, și ai lăsat în urmă niște serpentine, înseamnă cîteva străduțe de vis. Nu știi în ce parte să privești. Case plăcute la vedere, ordonate, cu grădini, garaje unite cu strada prin drumuri din piatră cubică perfect tăiată, fiecare piatră încadrată de un pătrat de iarbă groasă, curți în care stau bicicletele părinților, tractorașele, mașinuțele, și bicicletele copiilor, case de sticlă (și îți amintești de proverbul german „cel care stă în casa de sticlă să nu arunce cu pietrele în casa altora” și înțelegi că aici toți stau în case de sticlă, cunosc proverbul și respectă regula) cu verande lungi, cu lucruri așezate într-o aparentă neglijență, dar și cu nonșalanța celor care au, fără a fi sclavii obiectului; toate acestea ornează și se alătură vieții care palpită pe aceste străduțe. Aceste străduțe pline de copii care se joacă nestingheriți, căci sînt protejați datorită plăcuțelor care atenționează bicicliștii și automobiliștii că acolo copiii se joacă, te pot învăța că tehnica este cea tolerată și nu omul. Un copil își lasă bicicleta pe marginea drumului, aleargă prin iarba părculețului, ocupă rîzînd un leagăn sub privirile părinților care stau pe terasă împreună cu familia vecină, discutînd calm în fața unei beri. Tot acest tumult domestic îți redă bucuria de a trăi. Pentru o clipă riști să uiți că ești un Auslander, că trebuie să te întorci pe „cealaltă” lume. Este adevărat, aici te afli pe o corabie bine guvernată, în care orice om își are universul pe care și l-a putut construi, în care se poate relaxa pentru o nouă zi plină de solicitări. *Aber trotzdem, was ist der Mensch?*

Prima dată pe malul lacului Boden. Am mers de-a lungul lacului sau al mării? (Prima dată chiar am crezut că *der See* ‘lac’ și *die See* ‘mare’ nu reprezintă decît un joc de cuvinte care a pornit de aici). Mirajul mării

(dar și Alexandru) te anunță că ești pe cale să trăiești un moment irepetabil.

Valuri mici, ritmice, spală pietrișul de pe mal, brîul de scoici mărunte care încadrează apa la o distanță variabilă te fac să crezi că aici există flux și reflux, mai ales că brîul de scoici stă pe un grund umed de nisip. Cînd ridici ochii în această zi senină, rămii descumpănit. Nu știi unde te afli, la munte ori la mare? În față – Elveția și Austria. Ultima îți arată Alpii, înalți, cu mari pete, pe care le ghicești ca stînci golașe cu petece de vegetație, în rest albul strălucitor al zăpezii. Și îți amintești de „Alpii cei cu frunțile de gheață” și îți spui că asta trebuie să fie maiestatea Naturii. Cobor din pădure aproape de apă. Tocmai a trecut un vapor și, treptat, valurile se întetesc. Urc iarăși avidă de priveliște. Malul apei urcă și coboară, se apropie și se depărtează de poteca pe care mergem, lăsînd între noi și apă destul loc pentru oamenii care au venit pe plajă. Poți merge de-a lungul apei mai mulți kilometri fără a te plictisi, de fiecare dată îți apar în față lucruri noi, vegetație bogată care îți oferă noi imagini. De sus, de pe podul care unește malurile Rinului, poți vedea Alpii, culorile lacului care trec prin toate nuanțele de albastru, verde-violet și în care lebedele și rațele sălbaticе își caută hrana, iar ambarcațiunile mici, cu o pînză, își caută plăcerea de a pluti.

Rămii cu sufletul schimbat, spălat de apele lacului, înălțat de Alpii care alimentează permanent Bodenu.

Templul. Ca un cimitir, sau ca un templu, universitatea din Konstanz este așezată departe de tumultul orașului, pe un deal, probabil despădurit, la care se ajunge și pe jos, după o anevoioasă ascensiune, în timpul căreia creierul alimentat cu mai mult oxigen are timp să reflecteze. Înconjurat din aproape toate părțile de pădure, acest gigantic organism viu crescut pe un loc înalt și pur, stă înțelept așteptînd drumeții pe calea vieții să-și aducă după un drum purificator omagiul și jertfa, contribuția și știința, pentru a lua ceea ce au nevoie în vederea parcurgerii potecilor din savana vieții.

MERIDIAN
Ioana Gafton: Peregrinaj spiritual

Arhitectura universității este o încercare modernă. Nu am înțeles prea mult din aceasta, îmi place să cred că mai mult a fost determinată de scopuri practice decât că au existat oameni care au crezut în acest stil, iar pe Alexandru, care nu înțelege prea mare lucru din ceea ce s-a întâmplat de la Revoluția franceză încoace, nu l-am mai deranjat cu întrebările.

Cum era și firesc, accesul în acest fagure este asigurat pe mai multe căi. Teama celui cu piatra în gură este atenuată de indicatoarele, hărțile și planurile întotdeauna bine plasate, care te întâmpină și ghidează la orice intersecții, în orice spațiu vast. Totul este unit; acesta este sentimentul care te domină după câteva zile de rătăcirii fertile pe holuri, prin săli, și încăperi pe care nu știi cum să le numești. În fapt, această clădire întocmită pe mai multe nivele este un oraș care are librărie, restaurant, bancă, bibliotecă, săli pentru procesul didactic, locuri de recreere, încăperi din care — sub variate forme — se poate comunica cu întreaga lume. Placa turnantă, holul (nu știu cum să numesc această hală imensă) prin care se circulă cel mai intens și care asigură legătura și accesul cu și spre numeroase obiective ale Universității Konstanz, este un loc în care simți cu acuitate o parte a vieții studențești de aici. Zeci de mii de afișe acoperă stâlpii și pereții și dau seamă de feluritele nevoi ale studenților, de numeroase evenimente organizate, de activitatea ligii studențești, a studenților din Senat.

Unul dintre numeroasele lucruri care pot uimi este felul în care s-a conceput

compartimentarea clădirii. Locurile pentru fumători și nefumători — spre exemplu — sînt în fapt niște zone, niște arii, neseperate decât de ingeniozitatea cu care au fost plasate pe căile de ventilație artificială și naturală. Românul care studiază atent pereții observă ușor că aici nu s-au cheltuit banii pe ceea ce noi numim finisarea interiorului. Betonul pereților, unul fin, păstrează urmele simetrice ale cofrajului ca pe niște ornamente. Cablurile electrice, căile de ventilație, panourile electrice și electronice, toate celelalte elemente auxiliare nu sînt îngropate, nici măcar încastrate în pereți. Un culoar lung în stînga, căruia se înșiră cabinetele profesorilor și birourile secretarelor acestora nu a fost decât o imensă hală, compartimentată ulterior cu pereți de plastic, lemn și aluminiu. Nemții au preferat să investească în logistică, covoare, cărți și altele, din asta stilul interioarelor neavînd de pierdut, în plus, nefiind nevoie de întrețineri periodice.

Mînaștirea. Biblioteca este un templu pîgîn cît toată Grecia. Nu sînt multe căi de acces și, lucru semnificativ, cei care intră nu sînt stingheriți de cei care ies. Intrată în bibliotecă pe o ușă rotitoare care, spun unii, produce energie precum cea a lui Edison, însă, spun alții, motivul pentru care se rotește greu este că trebuie să se miște încet spre a nu produce accidente și a nu a îndemna la „joacă”, nu am realizat imediat dimensiunile acesteia. Știam că este mare deoarece, la niște zeci de metri de acest loc, umblînd pe o cale de acces, în fapt pe acoperișul unui corp de clădire, și pe sub acoperișul unui nivel superior, văzusem prin sticlă, jos, zecile de metri de rafturi și culoare animate. Acum însă, coborînd spre dreapta, treptat, au început să-mi apară în față computere, xeroxuri, rafturi cu cărți, multe rafturi, cu multe cărți, fecundînd un spațiu primitiv și întins. Uimită, descopăr încă două rînduri de trepte, fiecare ducînd la nivele diferite, pline în imensitatea lor cu rafturi pe care cărțile stau ordonate conform unor indici tematici bine studiați.

MERIDIAN
Ioana Gafton: Peregrinaj spiritual

După câteva ore de plimbare încordată prin acest labirint care-l depășește pe cel descris de Eco, văzînd printre rafturi, studenți care căutau cărți, ori care stăteau așezați pe covorul gros și citeau, deși, în diferite puncte (destul de dese) există mese cu scaune comode unde se poate citi, se pot lua notițe, am înțeles simplitatea și eficiența sistemului german. Zecile de intersecții care creau nenumărate posibilități mărind uimitor numărul libertăților reale și unghiul în care acestea se manifestă, dezvoltă nu doar posibilitățile de realizare ale individului, ci și potențialitățile și capacitățile societății. În acest loc se poate înțelege, poate, cel mai bine că individul se adaptează la societate iar apoi, evoluează în continuare, împreună cu societatea al cărei motor este. În felul acesta, Germania nu este o țară care trebuie să țină pasul, ci una care face pasul. Luminată din plin, biblioteca oferă din plin lumina proprie miilor de studenți avizi de cunoștințe. Toate milioanele de volume aflate aici, cu excepția câtorva zeci de mii, pot fi împrumutate acasă, inclusiv nenumăratele albume de artă. Cine nu vrea să o facă poate citi pe loc sau poate utiliza unul din xeroxurile aflate aici din belșug.

Ne întoarcem și mergem spre punctul de informare. Pe drum, aflu că în fiecare semestru titularii de curs prezintă o bibliografie obligatorie pe care studenții o pot consulta în săli speciale, de asemenea există rafturi (destul de numeroase) care, săptămînal, sau la două săptămîni, primesc alte cărți. Ajunși la mediatecă, trec printr-un alt moment de surprindere. Aici, în schimbul cartelei de student, se obține accesul la casete audio și video, la pelicule de film, CD-uri, manuscrise, carte rară, periodice vechi (ultimele trei categorii pot fi nu doar vizualizate dar și copiate cu un aparat special), la toată informația stocată aici și care merge de la cursuri de limbă, muzică de operă, filme artistice și documentare pînă la științele spiritului. Firește că toată aparatura de descifrare a informației se află în mediatecă, în destul de multe exemplare încît să satisfacă mai mulți solicitanți deodată. Ies

din mediatecă și revăd o sală mare în care se află poate peste douăzeci de computere, precum și un aparat la care pot citi de pe microfilme toate titlurile aflate în bibliotecă. Toate computerele de aici sînt destinate căutării de informații, accesul pe rețeaua InterNet fiind liber și total. Alte computere deserveșc exclusiv pe cei care caută materiale aflate în bibliotecă. Alexandru nu folosește aceste computere. Pentru cărți preferă să meargă în sala în care se află lingvistica și acolo, românește, pipăie carte cu carte, pierde timpul mirosind stratul de praf, apoi își alege cărțile pe care le va împrumuta, le separă de cele pe care le va citi pe loc, iar cînd revine continuă de unde s-a oprit. A învățat el la cursul de *Istorie a literaturii române vechi* că o carte trebuie ținută în mîna cu degete delicate, trebuie „simțită” cu palmele ca într-un ritual. Ziarele de acasă și le citește în altă parte, o sală a computerelor (iarăși vreo douăzeci), unde aparatele sînt mai rapide. Cînd am ajuns acolo aveam să înțeleg ce înseamnă „mai rapide” căci în doar câteva secunde avea ziarul pe ecran.

Înainte de a ieși din labirint observ cum se fac împrumuturile și restituirile. Simplu și electronic.

Trecem prin cîmpul magnetic care ne verifică și atestă prin tăcerea sa că nu am luat nimic din bibliotecă fără să fi împrumutat legal. În timp ce Alexandru va merge să-și ia geanta dintr-una din miile de casete metalice special puse acolo pentru a nu se intra în bibliotecă cu genți, mape, rucsacuri etc., privesc la studenții care umblă în toate părțile. Mă conving tot mai mult că au învățat să se guverneze singuri, să discearnă și, mai ales, să fie buni supuși ai marelui zeu: Chronos.

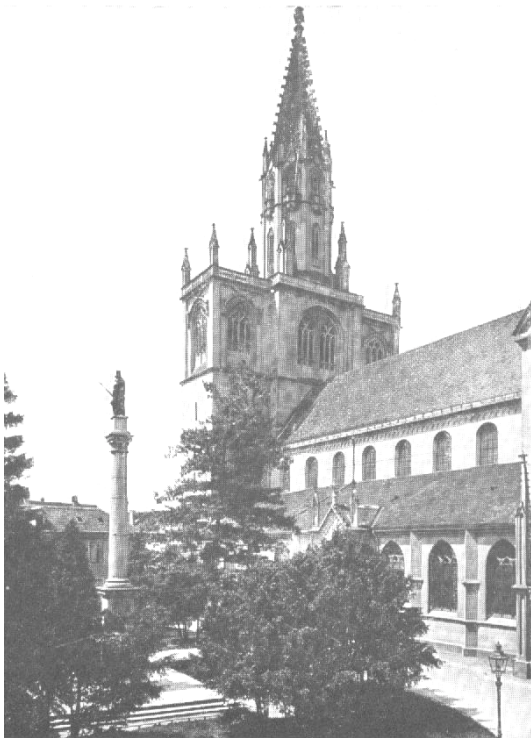
Altarul. Mă așteptam ca în ultimele trei zile să fiu dusă într-un loc care să-mi producă uimire. În penultima zi a șederii mele în Konstanz, la uimire s-a adăugat și un șoc, abia contrabalansat de așteptarea surprizei finale. Neașteptat totuși era faptul că nu am fost într-un loc total străin. Trecusem de zeci de ori pe acele străzi cînd, simt hotărîrea de sub sprîncenele încruntate ale lui Alexandru,

MERIDIAN

Ioana Gafton: Peregrinaj spiritual

o hotărîre confirmată de pașii pe care îi urmam docilă și curioasă. Intru pe ușa masivă pe care mi-o deschide ușor, trecem de încă o ușă de sticlă, Alexandru întinde mîna spre vasul de marmură, trece degetele prin deschizătura în formă de cruce și le atinge blînd de apa sfințită apoi își face cruce. Nu mai era turist. Era în Mûnster.

Trec de el și încep să plimb ochii pe pardoseala înmarmurită, pe băncile de lemn, pe vitraliile filtrante, pe pereții pictați în culorile și stilul Occidentului catolico-protestant, admir nișele cu sfinți sculptați, o statuie a lui Isus, totul dintr-o răsufare. Obosită, scot automat aparatul de fotografiat dar simt privirea reprobatoare a lui Alexandru, interdicția categorică care mă fulgeră. Afară îmi va explica inutilitatea („nesăbuița”) actului de a încerca să-l fotografiez pe Dumnezeu și casa în care acesta locuiește. Înțeleg că există realități care, fiind însăși Mișcarea și Viața, nu pot fi oprite nicicum din veșnicia, din eternitatea lor care se autogenerază perpetuu.

Pe moment, dau înapoi resemnată. Alexandru stă cu spatele la orga imensă, demnă de mîinile lui Rutkowski ori ale lui Grûbich, orga care acum tocmai este acordată, căci între 17 iulie și 21 august aici vor avea loc niște concerte care, la noi, nu vor fi. La zeci de metri în față, la capătul unui culoar larg, străjuit de coloane masive, este altarul. Ochii lui Alexandru privesc mari, dar nu cred că vede ceva, poate în sine. De o parte și alta a coloanelor de piatră cîte un culoar mai îngust decît cel central, poate ambele au lățimea acestuia, unde, și aici, se află bănci de lemn. Asemănător cu Biserica Neagră din Brașov.

Numai că aici o altă nobilime ascultă liturghia, altele erau păcatele auzite de catifeaua confesionalelor din nișele acum închise cu gratii de fier negru. Culoarele se continuă și, într-un fel, își au altarele lor, două capele bogat ornamentate, lipsite însă de măiestria altarului, care închid simetric această latură a bisericii. Statuia Sf. Anton și cea închinată Inimii lui Isus, la stînga și la dreapta, încadrează ca în orice biserică catolică partea cea mai avansată a auditoriului. Dincolo de elementele de artă care apar aici, de arhitectura care, în cele din urmă, sînt caracteristicile germanilor, rămîne oarecum de mirare că această religie universală, care a avut și încă își are disidenții și micii ei eretici, nu a reușit să-și păstreze nici la nivel formal o anumită unitate. Bisericile catolice din Moldova diferă de cele ale Ardealului, mai aproape de cele din Ungaria, care diferă sensibil de cele poloneze, toate diferite de cele italiene, puternic diferite de cele din Germania și Franța ori Iberia. De fiecare dată spiritul național împletit cu influențele cultural-religioase puternice ale unui neam vecin s-au impus spiritului care venea de la Roma, la urma urmelor și el avîndu-și naționalitatea sa, o religie mărturisită de mai multe neamuri cunoscînd totuși diferite forme în care s-au plăsmuit spiritele diferite ale acelor neamuri.

Observ că Alexandru se îndreaptă meditativ spre o altă ușă, repetă ritualul

MERIDIAN
Ioana Gafton: Peregrinaj spiritual

făcându-și cruce cu palma lui catolică și ieșim după ce mă ajută să deschid ușa de lemn. În timp ce primesc explicațiile care îmi arată că, în locul în care am fost putea fi Dumnezeu, dacă nu ar fi fost deranjat de ordinea germană (nemții tocmai făceau curățenie, pe jos erau cîrpe de praf, ude, femei de servicii cărau găleți cu apă etc., lucruri care l-au deranjat teribil pe Alexandru căci părea că nemții fac curat tot timpul în afara orelor de slujbă), mă gîndesc totuși că în general catolicii nu au nici un haz.

Nu mergem mult și ne oprim în fața unei librării pe lîngă care de nenumărate ori am trecut și căreia, voi observa, Alexandru îi trecuse deja pragul. Intrăm pe o ușă nu înaltă și după cîțiva pași mă simt iarăși în Biserică. Înainte se întind poate vreo douăzeci și cinci de metri! Din tavanul înalt, pînă la podea, doar rafturi cu cărți. Toate așezate pe domeniul al căror nume este scris ordonat pe plăcuțe. Cărți, cărți, cărți. Reviste și iarăși cărți; trec cuprinsă de flori, înaintăm pe un drum ascendent, din plăci de marmură. Discret ca de obicei, Alexandru mă lasă tăcut, prin lentoarea pașilor săi, să observ bolovani de piatră albă care se înșiră în mici culoare, se îngrămădesc se despart lăsînd să țîșnească dintre ei o plantă ornamentală, cu frunze gladiolate, de un verde ireal, nemuritor. Deja am ajuns pe culmi, unde șocul se amplifică. Cît de rezistente sînt aceste podele metalice? Cărți de toate mărimile, dicționare, lucrări de lingvistică, ghiduri turistice, pentru gospodine, pentru grădinari, esoterică, scrieri despre toate țările lumii — firește, afară de țările negre — atlase, albume de artă, romane din toate genurile. Nu văd numele României și mă îndrept spre alte sectoare, trec mereu pe lîngă teancuri de cărți așezate pe covorul gros, pe rafturi mici, pe rafturi mari; traversez de pe un „versant” pe altul pe un pod metalic neglijent aruncat. Măsuțe rotunde din sticlă, în jurul cărora stau, în fotolii de piele, cumpărători-cititori sau unde consultanții librăriei, alături de potențiali clienți, eternizează locul. Aerul plăcut nu reușește să-mi alunge descumpănirea care se

accentuează. Cobor, trecem pe lîngă punctul de informare și mă simt defilînd printre cărți, deși nu aceasta este starea mea. În stradă observ din îngustimea ironică a ochilor lui Alexandru, care încearcă sîngaci să și-i ascundă ținîndu-i pe tabacheră, că, de data aceasta, eu sînt catolică.

Pămîntul și Apa. Nu știu cît au înțeles occidentalii din filosofia indiană însă, prin ceea ce fac este limpede că au priceput cîteva adîncimi fundamentale care zac în ființa umană. Una dintre acestea este legată de situația paradoxală a naturii — mediu de existență — care trebuie protejată, păstrată de către firava ființă umană. Între Wallhausen și Marienschlucht sînt 3,5 km. Cel puțin așa te anunță o placă de lemn, un indicator gros pe care este scrisă cu caractere gotice această informație. Dacă te încumeți, vei străbate acest drum șerpuitor prin inima codrului, dar este, poate, mai plăcut să o faci chiar pe poteca ce se înșiră la marginea pădurii; vei avea la sînga foșnetul frunzelor venite de la înălțime, iar la dreapta muzica învăluritelor sirene ale străfundurilor Boden-ului. Vei putea simți sub tălpi pămîntul trecînd pe lîngă copacii înalți și bătrîni, urcînd și coborînd, privind la lianele cu frunze dese care înfășoară trunchiurile zvelte. Vei putea medita, cu privirea în cîte o scorbură tainică ori la cîte un copac aflat pe marginea unui povîrniș și care și-a aruncat cu disperare venele în căutarea laptelui Gheei, vei putea medita la soarta împletită a naturii și a omului. Și te vei adînci în gînduri văzînd cîte un copac ce fusese înalt, zvelt, bine hrănit de pămîntul în care se înfipsea, acum doar lung, prăbușit în genunchii unor ramuri, cu coroana zvîrlită în apa nestatornică. Dacă face o boltă, este bine să treci pe sub ea aplecîndu-te umil în fața naturii. Pe drumeagul tău vei întîlni familii de germani, austrieci, elvețieni, drumeți avizi, care îți vor spune acel „Grüß Gott” sudic, plin de respect față de chipul lui Dumnezeu, reflectat în ființa umană. Iar dacă nu vei abandona drumul, aproape de capătul său va trebui să faci un sacrificiu, să urci cîteva zeci de metri. La un moment dat de Dumnezeu, vei putea

MERIDIAN
Ioana Gafton: Peregrinaj spiritual

intra într-un templu natural, între stînci umede, învelite în cel mai pur smarald. Vei urca apoi trepte de lemn, făcute de mîna omului pentru a venera natura păstrată, și vei privi fascinat la firicelul de apă ce se scurge de sus către tine. Purificat, vei putea ajunge pe o platformă unde vei vedea odihnindu-se femeii cu copii de cîțiva anișori sau care abia peste două-trei luni se vor naște. Treci de ei și urci o pantă lină, avînd în dreapta un perete abrupt la capătul căruia vezi apele lacului, ici și colo cîte un șarpe uriaș, o fișie lungă de sol, de o altă culoare, care străbate din apa limpede a lacului. După acest urcuș ajungi sus, la niște ruine care par a-și păstra spiritul, un zid gros cu foste creneluri, fante prin care se putea privi — în gol sau la ceva —, scruta, cerceta, spiona, ochi, contempla, visa. Vei regăsi aici familiile, generațiile înșirate alături, în inima și plămînul veșnic al naturii. Este bine să reții totul, deoarece la coborîre vei vedea lucrurile altfel. Tu pleci, ai soarta ruinelor, în vreme ce natura rămîne în veșnicia ei, cum este și firească, acolo lăsîndu-se înfruntată de creația umană care, și ea, mai jalnică decît omul, va pieri. Coborîrea treptelor durează mai puțin și te afli în postura nefirească de a privi natura de sus, lăsînd în spate locul ei firească. Totul este o iluzie egocentrică. Revii pe poteca ta șerpuitoare, între pămînt și apă, urmărind denivelările terenului, micile prăpăstii în care cobori cu teamă și viteză, din care ieși anevoie agățîndu-te de rădăcinile arborilor. Chiar dacă ocolești cîteva zeci de metri pentru a trece pe poduri de lemn, durate de mîna omului, tot vei observa diferența dintre arborele viu, ce se înalță deasupra ta, și cel ucis, peste care calci. Și în tot acest periplu telemahic te gîndești dacă vei crește ca Ulise.

A te situa între malurile lacului Konstanz și a urca pe Rin cu un vas, poate reprezintă o mică rupere de realitatea malului spre a te privi de pe apă și spre a privi apa chiar din mijlocul ei. Dacă faci o astfel de transpunere îți oferi șansa de a înțelege și apa și uscatul. Ignori veselia primitivă a celor din jur și intri pe drumul ce-l ai de parcurs umplîndu-te de el pînă la identificare, apoi învingi această

stare de echilibru oriental și urci contemplator. Vei vedea tot felul de banalități înconjurate de multă vegetație și traversate de apă pe care navighezi. Grupuri de case deschise la culoare acoperite cu țiglă roșatică sau cu zinc devenit de aceeași culoare grație razelor soarelui, cu ferestre ordonate avînd obloanele deschise și arătîndu-și florile așezate în ghivece, pe culori. De multe ori te întrebă dacă locuiește într-adevăr cineva în casele de-aici. Îți răspunde marea ordine a curților, ori albeața perdelelor ce cad în ordonate falduri oblice. Mai departe pe terasa unor hoteluri la malul apei, turiștii îți fac prietenos cu mîna întrerupți de trecerea ta din veșnica lor discuție din spatele cafenelei. Nu trebuie să stai prea mult în această zonă a Germaniei pentru a înțelege repede că tot ceea ce ai văzut pînă acum a fost malul elvețian. Dacă vei căuta borne de graniță însă, vei avea nevoie de timp spre a înțelege că rarele elemente pe care le credeai ornamentale și neostentativ așezate în apă sau pe mal sînt ceea ce cauți.

Pe safirul cerului sfîntului Francisc zboară indiferente la limitele umanității, iar în apă, Ra, sub forma lui Enil, unește strălucitor cele două maluri. Vegetației ordonate, ori lăsate de om să se dezvolte natural, pe care o vezi pe malul german, malul elvețian îi răspunde cu cîte un mic castel, nu prea vechi, și crescut dintr-o piatră care încă și-a păstrat albul, într-o natură care lasă impresia unei supravegheri mai puțin insistente. Deși nimeni nu-l mai locuiește, nu este părăsit. Pleci ochii căutînd adîncurile. Nu vei vedea decît culorile și nuanțele apei, apoi uriașa îngrămădire de boabe albe, colonii ce formează spuma, ofranda pe care apa o dă celui ce-i răscolește amintirile. Coloanele de spumă se îndepărtează oblic murind în valuri care lovesc malurile și se întorc purificate în organismul din care s-au născut. Apa aceasta care a acoperit Comoara Nibelungilor, ce a ascuns blestemul hărăzit împreună de duhurile neîmpăcate, este aceeași care susține lebedele albe și care unește de fapt două maluri. Dacă privești din

MERIDIAN

Ioana Gafton: Peregrinaj spiritual

Elveția vezi Germania, dacă privești din Germania vezi Elveția, însă dacă privești de pe Rin vezi ambele țări și înțelegi că, de fapt, ceea ce pare a le despărți le unește. Obosită, nava întoarce lăsînd vîntul să sufle în altă direcție. Revezi locurile prin care ai trecut. Continua mișcare schimbă doar omul, iar diferențele în acesta sînt. Te întorci triumfător, cu ghirlande de spumă pe creștet, trecînd pe sub podurile Rinului, pătrunzi în Boden, saluți etern nestatornica statuie a Imperiei și te cutremuri de cît poate ține în palmă o femeie. Nu ai timp să-i admiri înfiorat măreția căci este ceva mai măreț în stînga: șirul de platani ce urmează malul german al lacului, cu trunchiurile înțelepte și coroanele nemuritoare. Revii pe pămînt, la tine acasă, cu cele văzute în minte. Și te gîndești la toate cîte le-ai trăit pe unde ai fost.

Nimic nu este imposibil acolo, dar nimic din ceea ce este acolo nu este imposibil.

Obeliscul. Ultima zi în Konstanz. Dincolo de toate asimetriile umane, Alexandru iubește simetria, așa că bănuiam unde vom merge. De data asta mă încurcă prin niște străzi cu case mari, așa cum deja m-am obișnuit să văd. Urcăm apoi, într-o înclinare lină a naturii care parcă ne ia în

palmă ajutîndu-ne să accedem la ea, pe un drum de piatră albă, mărunță, care șerpuieste prin spatele unor case cu grădini bogate în maci deschiși, iviți între flori de toate culorile, unde predomina albul și violetul. Trecem de un cimitir sobru, care face parte din viața celor de aici, urcăm în continuare și iată-ne ajunși la turnul lui Bismark. Un turn de piatră, nu mai înalt de douăzeci de metri, încheiat cu o cupolă, prusac de simplu, avînd doar o singură ușă dreptunghiulară. Acum întorc spatele cancelarului și privesc panorama care se lasă îmbrățișată dintr-o privire: insula Mainau, domeniu suedez (mai ușor de văzut de pe culmile Universității, după un prînz îmbelșugat la Mensa) pe care nu mi-am făcut șansa să-l vizitez, o parte a lacului, acum zbuciumat. Alpii pe care doar îi ghicesc, Austria și Elveția, atinse de mine doar cu privirea, întregul Konstanz cu turnurile sale, cu vegetația și străzile sale, cu casele și oamenii săi politicoși urmărind teluri pe care ei le cunosc.

Trebuie să mă întorc sau să merg înainte? *Möcht' ich mich doch (...) rühren vom Platz, um zu sehen das Elend / Guter fliehender Menschen...*

